

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2016/3.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **EEN MOPPEREND FEESTVARKEN. KOOS VAN ZOMEREN VIERT ZIJN VIJFTIGJARIGE SCHRIJVERSCHAP**

Koos van Zomerens (1946) moet wel tot de productiefste schrijvers van zijn generatie behoren. Hij heeft zoveel geschreven dat hij de tel een beetje is kwijtgeraakt. Achterop zijn laatste boek, *Alles is begonnen*, is sprake van “zo’n zestig titels”; in het boek meldt hij “een kleine zeventig boeken” op zijn naam te hebben, maar dat wordt een aantal pagina’s verderop bijgesteld tot “ruim zestig”, nog altijd heel veel, daar niet van, maar je zou willen dat de schrijver minder in herhaling zou vallen en preciezer zou zijn.

In zijn lange creatieve loopbaan heeft Van Zomerens zich niet beperkt tot een of twee genres, hij publiceerde “literaire romans” – ik citeer opnieuw de flaptekst, die ervan uitgaat dat er ook niet-literaire romans bestaan – “autobiografisch proza, verhalen en poëzie, thrillers en essays, columns en

reportages”. Maar ook de flaptekst munt blijkbaar niet uit door consistentie: één alinea voor deze opsomming lezen we dat het nieuwe boek “een staalkaart is van de genres die Van Zomerens in de loop van vijftig jaar beoefend heeft – dagboek, reportage en fictie, met hier en daar een vleugje poëzie”.

Hoe dan ook, voor de lezer die Van Zomerens schrijverschap minder goed of niet gevolgd heeft en die hem, zoals ik, vooral kent van de columns over zijn hond, biedt dit jubileumboek, want dat is het, een goede gelegenheid om bijgepraat te worden en te zien of hij zijn leesachterstand alsnog moet proberen in te halen. Van Zomerens viert feest. Hij krijgt van zijn uitgever de gelegenheid dat feest luister bij te zetten met een terugblik op zijn rijke carrière, vooruit, dan moet je als lezer niet kinderachtig doen, dan neem je een paar flaptekstonnauwkeurigheden voor lief. Dus nam ik het boek alsnog met vreugdevolle verwachting ter hand.

Het is niet duidelijk of de jubilerende schrijver de feestslingers nog uit de kast moest pakken of dat hij ze zojuist alweer had opgeruimd, vast staat wel dat we hem bij de verwelkoming van de lezer in een weinig opgewekte bui aantreffen. Hij memoreert – zonder inleiding of context – drie situaties waarin hij nog maar net aan de dood is ontsnapt, verderop werkt hij die enigszins uit. De lezer kan nog denken dat hij die herinneringen gebruikt als opmaat voor een hervonden monterheid, een wake-upcall om de tijd die hem nog rest niet te verdoen in somberte en chagrijn, maar die illusie wordt hem snel ontnomen. De auteur is allerminst in feeststemming, integendeel, hij zit vol wrok, en dat zal de lezer weten ook.

Al eens eerder heeft hij naar eigen zeggen een verjaardag, zijn vijftenzestigste, aangegrepen om het dreigement de wereld in te sturen dat hij zou stoppen met schrijven. Of daar met veel protesten of smeekbeden op werd gereageerd, blijft ongewis. Zeker is wel dat het om loos alarm ging, want “inmiddels”, vervolgt de auteur zonder nadere toelichting, “zijn we drie jaar en drie boeken verder, een kleine roman en twee monografieën uit het dierenrijk”. En zeker is ook dat het beoogde effect van dat dreigement uitbleef: het leverde hem welgeteld één interview op, “door Theo Hakkert in *Tubantia*”. Ook dat nog. De “kleine roman”, door hemzelf welwillend getypeerd als “een speelse en

lichtelijk absurdistische bevestiging van de boodschap in *Tubantia*”, zorgde ook al niet voor een jubelstemming onder de literaire critici. Bij zijn oude krant, *NRC Handelsblad*, “viel dit boek in handen van Elsbeth Etty, buitengewoon hoogleraar in iets in Amsterdam”, dus dan weet je het wel. “Elke twijfel is uitgesloten”, Etty moet wel “dom en rancuneus zijn”. De lezer die zich er nu op verkneukelt dat de miskende auteur Etty’s stuk inclusief de buitengewoon hoogleraar zelf zonder pardon zal fileren komt bedrogen uit, we moeten de beledigde auteur op zijn woord geloven.

En daar blijft het niet bij. De verongelijkheid van de jubilaris richt zich niet alleen tot zijn ontrouwe lezers, de interviewers, de critici en collega Mulisch, die pronkt met een van hem gepikt citaat, maar tot de hele literaire wereld, inclusief zijn eigen uitgeverij. “Vroeger” was alles beter, herinnert hij zich, “dan nam je de trein naar Amsterdam en dan liep je naar Singel 262 en daar was dan altijd wel een Martin Ros, of een Emile Brugman, een Theo Sontrop” (het “en dan, en dan” ligt hem in de mond bestorven zoals het “en toen, en toen” de beginnende opstelschrijver), nu moet hij het doen met “Peter” en “hoor je wekenlang niets”. Ik zal eens bij “Peter” informeren hoe dat zit, want toevallig weet ik dat het om Peter Nijssen gaat, de voortreffelijke, erudiete en geëngageerde uitgever en redacteur van *De Arbeiderspers*; Van Zomeren gaat er blijkbaar van uit dat je die buitenliteraire kennis ook van de modale lezer mag verwachten. Zelfs over het feit dat “Peter” hem stimuleert in zijn schrijverschap, dat hij hem het eervolle, te eervolle voorstel doet om een Privé-Domeindeel te schrijven “met een terugblik op zijn schrijversleven”, heeft het feestvarken wat te mopperen.

Lang geleden uitte Van Zomeren zijn onvrede met de wereld op een andere manier. Hij behoorde in 1972 tot de oprichters van de Kommunistiese Partij Nederland/Marxisties Leninisties, ook wel afgekort tot KPN/ML, de voorloper van de huidige Socialistische Partij; nu vertoont hij alle kenmerken van de pathologisch gekrenkte idealist die niets meer wil weten van de wereld. Tegen mobieltjes heeft hij een aversie, zijn “bezwaren tegen de computer” nemen de vorm aan van “weezin”. Dan is het niet verrassend dat hij zich, na een periode van grote liefde voor het dier, nu liefst alleen nog met planten bezighoudt, met de groei en bloei van de diverse

soorten orchideeën in Zuid-Limburg en Oostenrijk om precies te zijn. Een groot deel van het boek bestaat uit lappen tekst uit zijn logboeken waarin hij minutieus verslag doet van zijn bevindingen daaromtrent. Misschien dat andere orchideeëntoeristen daar opgewonden van raken, voor de literaire lezer zijn al die gortdroge registraties een regelrechte kwelling.

Ik nam *Alles is begonnen* ter hand in de blijde verwachting met een paar heldere klarenstoten een bijdrage te gaan leveren aan de feestelijkheden omtrent het vijftigjarige schrijverschap van Koos van Zomeren. Misschien is het maar goed dat dat er niet van is gekomen, lof zou het vreugdeloze wereldbeeld van deze aartsmopperaar vermoedelijk danig hebben verstoord. En dat kon ik hem niet aandoen.

CYRILLE OFFERMANS

KOOS VAN ZOMEREN, *Alles is begonnen*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2015, 203 p